

Slovnědruhový přesah a slovnědruhový přechod, ambiguita slovnědruhové příslušnosti a desambiguace

SD Přechod = změna funkce (v důsledku sekundárního užití SD)

1. Adverbializace prostých a předložkových pádů jmen

Jde-li o substantiva, pak lze vysvětlit vznik adverbialní spřežky zokolnostněním adverbálního pádů s lokálním / temporálním významem

(zítra < z jitra, kránu)

Jak byste v korpusu hledali příklady na adverbializace (přísllovečné spřežky vzniklé ustrnutím předložka+pád jména)?

Předložky se pojí s určitými pády, pády mají u deklinačních typů určité koncovky, takže např. pojí-li se předložka *x* s genitivem a genitivní koncovka má podobu *y*, pak spřežka bude začínat na *x* a končit na *y*.

Jak sestavíte dotaz?

```
[lemma="za.*a" & tag="[DX].*"]
```

Upálení **zaživa** či mrtva 15 zlatých

V nejhorším případě tam hodlali hodit sáček bomb hnojívek , doufali však , že se nebudou muset uchýlit k tak krajnímu prostředku - Filch by je **zaživa** stáhl z kůže .

" basketbalisti s AIDS , další sračky o mafii , rvačka na fotbalu , prodavači dětí , bezdomovci , různé druhy maniáků , teplouši , co na ulicích chčipaj jak mouchy , uškrcený matky , poslední díl oblíbeného seriálu , nějakí haranti se vloupali do ZOO , mučili a upalovali **zaživa** různé zvířata , další fašouni ... sranda je , největší průser je , že všechny tyhle sračky se dějou v tomhleto městě - ne někde u protinožců , ale tady , kolem nás , doprdele , na co vlastně čekám , další fašouni , rvačka , rvačka , prodavači dětí

Táhne mu na osmdesát a je hrdým majitelem velkého buvolího stáda , které musí každý den ve dvě ráno podojit a mléko hezky **začerstva** zpracovat .

" Tady by měli stát Lestrageovi , " řekl potichu , " ti jsou však **zaživa** pohřbení v Azkabanu .

Fackuju ho hlava nehlava , stejně jako mě **zamlada** nešikovně fackovala má matka , a protože mně taky jednu vrazil , tak přitvrdím a vyrazím mu pěsti přední zub .

Vitální známky poranění , tedy ty , co vznikají **zaživa** , jsme našli , " říká primář Hladík .

Asi hrával **zaživa** často .

V tom jsme **zamlada** měli přece jen pravdu , pomyslela si .

Takže tohle všechno absolvoval jen proto , aby nyní **zaživa** uhořel před očima svých kamarádů .

Buď tihle mrtví byli bez pušek již **zaživa** , nebo jim je vždycky někdo tak rychle sebral .

V kombinaci se **zastudena** macerovanou kávou Sofee , naturalní kokosovou vodou a sherry skvěle podtrhí suchou chuť exkluzivního 18letého nikaragujského rumu Flor de Cana .

Carlotta **zahla** z hodiny síť , aby mohla zařídít nutný finanční přesuny .

Pokud byste obě mohly proniknout za silné hradby a **zaživa** zhltnout Priama a jeho děti , jak leží a běží , myslím , že byste se neudržely .

Hlavou mi projelo poznání , záblesk pravdy , jako dálhopis , který se zčistajasna zbláznil a donekonečna opakuje pořád stejnou zprávu : tak takové to tedy je , když vás pohřbí **zaživa** .

Je čím dál lačnější , pojídá mě **zaživa** .

Populární jóga nijak výslovně neuznala , že mýtus pohřbívání **zaživa** byl vyvrácen , a dál kladla důraz na magii a erotično .

2. Prepozicionalizace - nevlastní předložky

Vyhleďte v korpusu předložky (uzavřená třída), vyberte nevlastní (motivované jinými slovními druhy). Popište, podle čeho lze rozpoznat, že nejde o jiný slovní druh a zobecněte pravidla pro prepozicionalizaci.

3. Substantivizace adjektiv

Vyhleďte v korpusu slova s adjektivní flexí, která jsou označována jako substantiva.

[lemma=".*[ýáí]" & tag="NN[MF].*"]

Jak poznáte rozdíl mezi substantivem s adjektivní flexí a substantivizovaným adjektivem?

Jak poznáte, že adjektivum je substantivizované? Všimněte si, jak lze pravidla využít pro ověření kvality desambiguace.

Slovnědruhový přesah - slovnědruhová platnost překračuje hranici SD podle tří kritérií

4. Číslovky a slova označující kvantum

Význam množství mají kromě slovního druhu číslovek i další slova. Která to jsou?

Jak byste hledali příklady v korpusu?

5. Sloveso a participium

Pasivní přičestí je pokládáno za tvar slovesný, přesto disponuje typicky jmennými kategoriemi (rod, číslo), které získává shodou s řídicím členem (subjektem).

Participium se v mluvené češtině často mění na tvar s typicky adjektivní flexí:

Byl jsem zkoušen. → Byl jsem zkoušenej.

Podívejte se, jak je v korpusu SYN2020 značkován tvar přesvědčen a přesvědčený.

Porovnejte kontexty

Porovnejte zastoupení tvaru přesvědčen/přesvědčen[ý|ej] v psaných a mluvených korpusech (využijte nástroj SyD).

6. Ještě jednou ke jmenným tvarům adjektiv

Vyhledejte v korpusu na slova, která sdílejí kořen *-rád-* a podívejte se, jak jsou značkována. Hledejte argumenty pro užití řešení.

Jak je v korpusu označováno slovo *sám* a jak slovo *samoten*? Jak bys argumentoval pro zvolené řešení.

7. Homonymie a slovnědruhový přechod

Pokus se najít doklady na substantiva slovotvorného typu názvů osob vzniklá konverzí l-ových přičestí */kutil, ožrala/* v korpusu.

ÚKOL:

1. Jak bys hledal v korpusu doklady na slovnědruhový přechod vokativ → citoslovce. Popište postup a ukažte, jak byste odlišili vokativ od interjekce.
2. K řadě citoslovcí existují pravidelně tvořená slovesa (*Hrom prásk do stavení./ Hrom práskl do stavení.*). Kontaktná slova (citoslovce/částice) tvoří samostatné výpovědi. Všimněme si, že hranice se rozostřuje tím, že ačkoliv u nich nedochází ke slovnědruhovému přechodu, mohou disponovat typicky flektivními morfy 2. osoby imperativu. Najděte v korpusu maximum dokladů na případy jako *na/nate*.